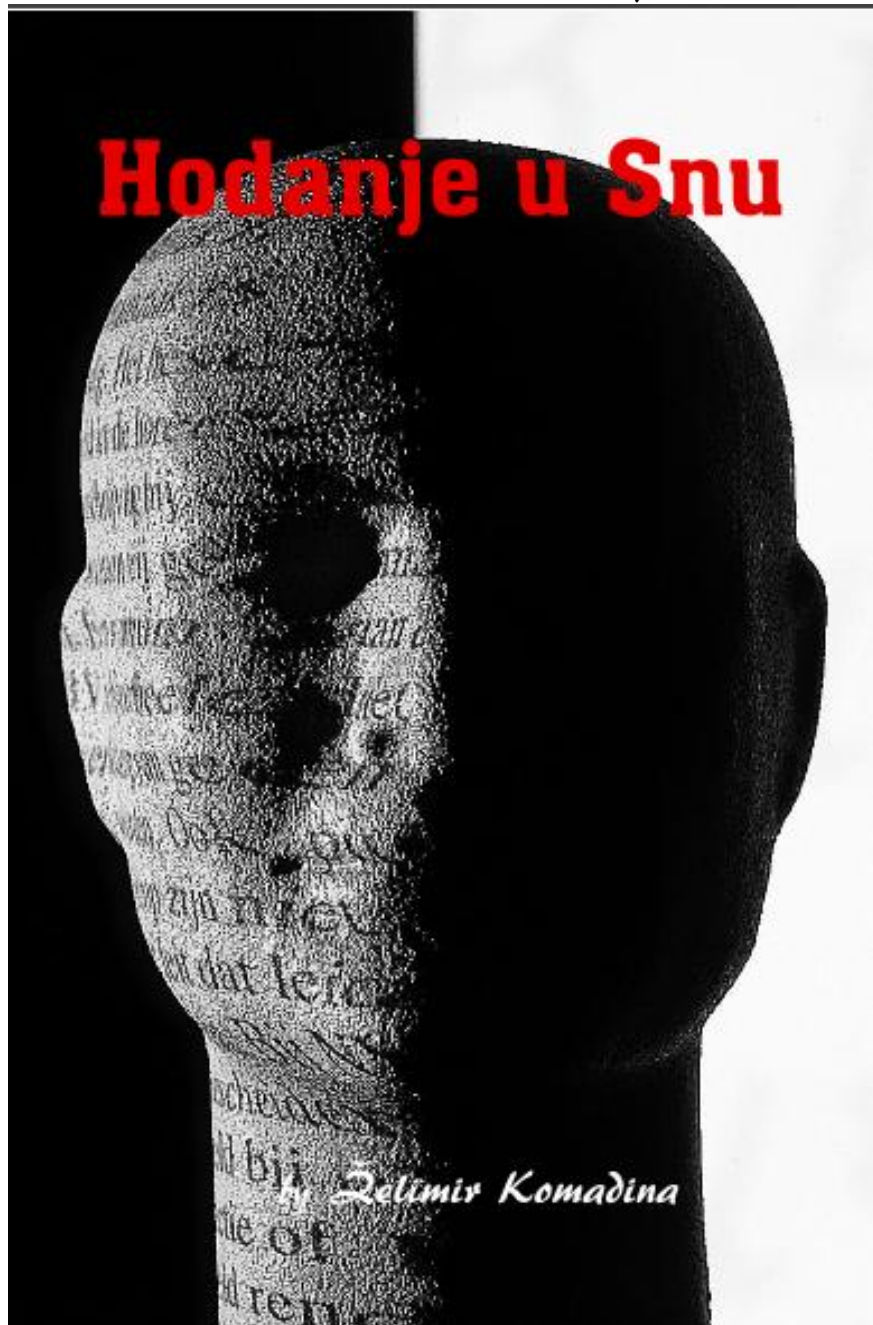

Hodanje u Snu

by Zelimir Komadina

Hodanje u Snu

Zbirka Poezije, kratkih Priča i Zapisa

Elektronsko Besplatno izdanje

© 2010 by the author of this book (Želimir Komadina).
The book author retains sole copyright to his or
her contributions to this book.

by

Želimir Komadina

Prije svega....

Materijal za zbirku je pisan, skupljan, i prevrtan po ladicama i kompjuterima godinama. Jako puno materijala je u stvari izgubljeno i ponovo re-kreirano. Neke priče i zapisi su bili urađeni sa namjerom da se ponovo dopišu i razrade. Neke, uglavnom "mostarske" su ipak našle mjesto u ovoj zbirci.

Dug je spisak svih onih koji su mi pomogli u posljednjih 7 godina i neposredno ili posredno omogućili kreiranje i izdavanje ove zbirke.

Soima se zahvaljujem ovom knjigom!!

Posebno hvala svima koji su me kuražili zadnjih nekoliko mjeseci da privedem ovaj posao oko dopisivanja, editiranja, kompletnog grafičkog preloma zbirke i samoizdavanja.

Fotografije za ilustriranje ove zbirke dao je od srca moj prijatelj Denis Markić. (www.okomedia.eu).

Za bilo kakve komentare ili pitanja molim da kontaktirate autora
komadina@gmail.com

A se leži Ahmat Štuk na svojoj baštini na plemenitoj.
Nekt se znade da otdad otkad u polju se postavi taj biljeg
kojino usijetče mi brat višlje ni putnici po zemji
ni zvijezde po nebu ne mogu da zlutaju.
1192. godine po Gospodu u sječanj

Zapis sa bosansko-hercegovačkog stečka

Poezija I

Riječi maske
Drhat
Vranac
Molitva
Uzgor
Mrva Vremena
Zvizda
Stećak nad vodom
Po srči sna
Kap po kap
Misao
Grumen Ćumura
Otkuda
Plovim
Žiška
Kantar
Puspas mene
Pješčani sat

Priče & Zapisi

Stara Razglednica
Brojevi
Moj Tetrijebe
Prva ljubav
Sjećanje na jedan korzo
Benevrek-moment
Rudarska Centrala
Đina
Sjenke Trešanja
Super Čovik

Poezija II

Vozi Miško
Prepisujem samo
Kiša Duše
Ponornica Neba
Riječ, krljušti
Zadnja Kiš
Zujimo
Mirakulum
Razlog
Oglas
Hodanje u Snu
Vjetrom snova
Suđena
OKO podne u Dalmaciji
Imam krvi
Hvala
Znaci
...ena
p.s.

Pogovor

O Autoru

Poezija I

Riječi, maske

Riječi su šifre
one prenose tajne poruke

Ispod skuta njihovih halja
ispod tkanja slogova
drhte i naziru se obrisi tijela
tajne želje i namjene
kojom su izrečene

Riječi su golubovi pismonoše
uvijek poslani da se vrate

One su maske
koje dišu, smiju se i plaču
mrmore i šušte
muzikom šume na vjetru
krošanja i lišća
ljudskih glasnica

Riječi napisane čuče
kao male oprugice
u tajnom mehanizmu sata
čije će kazaljke u pravom
trenutku pomaći i sastaviti
i njih, i nas koji ih čitamo

Baš sada,
baš ove riječi
što se ogledaju u
zrcalu
tvoga oka

Ushiti, kikut,
vrhovi i ponori misli,
goraka suza
u stegnutom grlu....

ma da su makar hrana
na trpezi bogova

Čitav život, i čitava smrt...

...

ni drhat neba

Vranac

Pipam
po plišanim
zidovima sna

Dršće tijelo noći
pod mojim prstima....
Kao Vranac
kog sam bijesno
mamuzao...
Dahće umoran.
Strepi i dok
ga milujem

Pipam
kvaku dana
da nađem...
A samo trak svjetla
svrdla mrak.
Kleknem i ćurim
kroz ključaonicu

Jedino što nazirem
su ove riječi

Molitva

Čekanje milosti u grču...
Zašto mene voli
a svog sina žrtvuje?
Zašto plaštom mog straha
obvija svoje lice
da ga ni uz plamen svijeće
vidjeti ne hulim?

Ritual svjetla i tame
kruva i soli
postojanja i ne

Samo ludost vina
mirakulum vode razumije
Samo treptaj oka
vječnost svoju skriva

Ikra ribe srebrni
ponad oltara sunca
koje grije spasom čekanja
one što čekaju spas

*Dok se nismo rodili
da li smo mogli birati
riječi kojima ćemo
iskati milost*

Uzgor

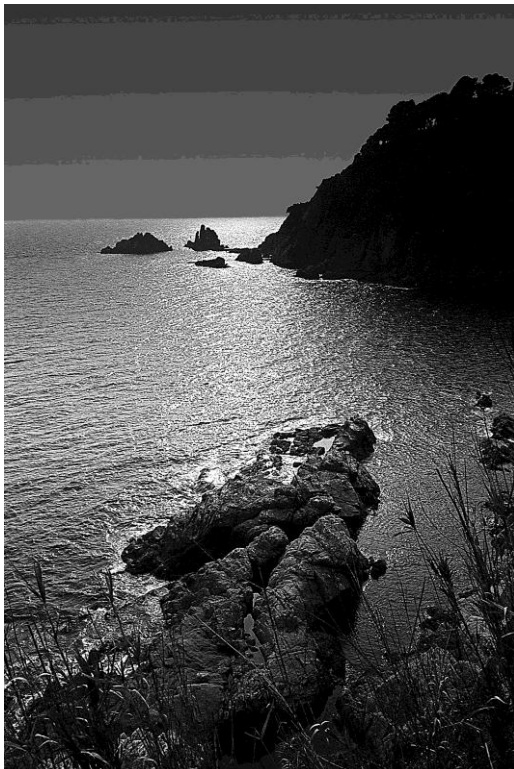
Ostade uzgor
kameni srp
mladi mjesec
iznad vode
kad sorgaše
skele
neimari

I kad njega sorgaše
ostade uzgor
i opet će
ako ga sorgaju
sve mlađi
i mlađi

da stoji
uzgor

mrva vremena
pod stolom sudbine
kap jogunaste kiše
cvrčak prošvercovan
u srednjem uhu...

fale čempres, lavanda
i miris mora da uzdahnem.....

sveto ljeto

Zvizda

Odavno me nema
pod zvizdom
sunca rodnog
Srce mi korakom
više ne bije
nit mi sjenka dršće
njezinim sokakom.
Neke druge oči
žagre
iz hlada
platana onog
čije žile hladna
Radobolja mije

I išću, traže, vuku, mrve...

A duša željna
ni sunca
ni koraka
ni očiju drugih...

samo hlada hudog
što studeni krije

Stećak nad vodom

Grad nalakćen stećkom
nad rijeku
Na stećku krug
Prolaz
Da ledena zelen
odnese dušu planina
ka toplome moru

Oko stećka mali stećci

U nekropoli kamenoj
mrmori život

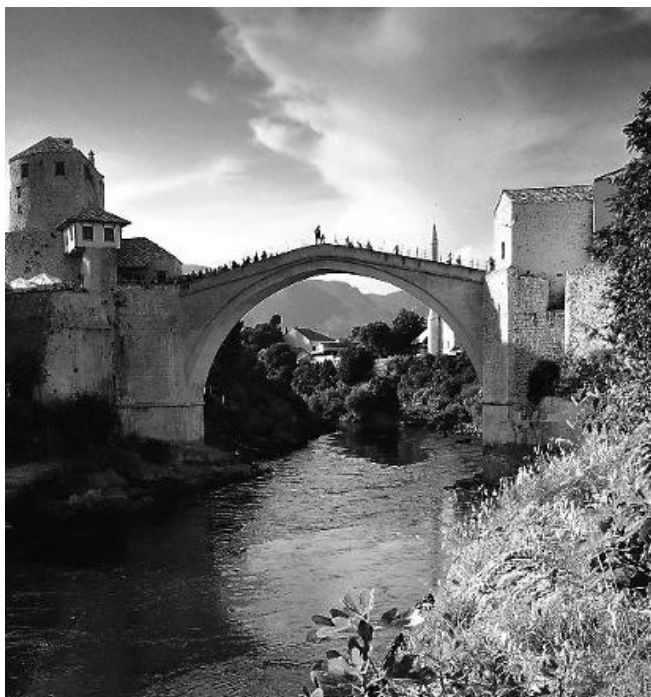
U kamenu živcu
jarko svjetlo
crne sjene dubi

Niz uske žile
njegovih sokaka
kenjci i ljudi
raznose sreću jednih
nesreću trećih
dok drugi negdje
na trećoj obali
pod bijelom murvom
sjede
uglas svi, od sreće, revu

Voljeni grad

skrhan svjetlom
izvajan sjenama
umoren ljepotom
oživljen grehotom

čeka zapis na
svom biljegu
ponad vode

Po srči sna

Po srči sna bosonog gazim
trpeći slatku bol hodanja
No samo krvav trag točkova plazim
puž golać pred kućicom nadanja

Knedla tijela u grlu duše
u krletku oka zarobljen put
Pjesma iz snova koji me guše
na javi samar..težak... i krut

Kap po kap

Ljuljuće kiša
da natopi obraz
izborano lice zemlje

Rijeke suza
teći će ka moru
koje nas razdvaja

More poplavilo
od tvojih očiju
i mojih uzdaha

Krije u dubini
tri zlatne ribice
moje jedine želje

da te vidim opet
i zagrlim
gledajući u nebo

u kog će kiša
kap po kap
da se vrati

Misao

nahranjen mrvom znanja
ularom sudbine vođen
nosim
na samaru mašte
sepet ćutanja u
kome krijem
misao što se
sama sebi divi

krišom je upisujem

Grumen ćumura

Mrčav ispod kože
damar mi snom bije
sorgan u sebe
ćutim

Usukan u garavu
cigansku dušu
tajnu beskraja
slutim

Daljinama oko-vano-oko
traži zvijezdu
jutra

u tijelu ovom
izšivenom
od krpica snova
srce moje
ko grumen ćumura

čeka da
izgori

Otkuda

Ipak negdje pripadamo
oguljeni od svojih lica
iščupani iz svog imena
otrešeni od običaja

Negdje smo bili noćas
kad smo legli puni briga
crnih slutnji i strahova
a probuđeni sa osmijehom

U toj logi noći zakrpljeni
od otrova očišćeni
pripremljeni
za nove vjetrenjače dana

Melemi što su vidali rane
ostavili su miris snova
prah zvijezda u uglu oka
alibi nepostojanja

Bili smo tamo i prije
no što smo rođeni
Znaju nas i vole

i bez imena, bez lica
bez boga, bez plemena

A stalno se vraćamo
i odlazimo

Plovim

Više rupa
no prstiju
u orahovoj ljusci
malog srca
na burnom moru

Zraka sunca
kroz bušno jedro
vjetar uhvaćen
pustom željom
vuče dalje

Daljine puste
vuku
dubine modre
vuku
zagledan u zvijezde
plovim duboko
u sebe

za Mayu

Žiška

Prije nego što zađem
za obzor ove misli

Prije nego li utrne
žiška pod mojim vjeđama
i uplete se u crnu paučinu
ispod tavanice

Prije nego li se urušim
ponovo u ponor
neizbježne igre
uzroka i posljedice
strahova i nada

Prije no što odustanem
od traženja izlaza

Moram ovo da zapišem

Kantar

Na kantar
duša okačena.

Ko li vaga, ko li plaća
ove nemire?

Komu treba ovaj car
ovaj prosjak svoje misli?

Ko suzom krajcara
zveckea za mnom?

Kao da me nikad
okov tijela nije čuvao!

Kao da me nikad
ljubav tvoja nije tješila!

Ko li me kupuje,
ko li me prodaje...

zbog zrna
riječi ove

Puspas mene

Brojim
naslonjen čelom
na stub
ulične rasvjete

Žuto svjetlo lampe
valja sjene po
prašnjavom sokaku

Kroz razmaknute prste
ćurim
U plesu sjena pokušavam
da prozrem kamo bježe
gdje će da se skriju
moja raja

Iznad glave
zveckaju klik-klakovi
bačeni na žice
kao oružje
kao slutnja
zlokobni huk
vjetra sa istoka,
vjetra sa zapada.

vjetrova neprirodnih
u ovoj vali

osjetim
nikog više nema
zabijenog čela
brojim
godine

a žice bruje
..merika, ..rveška...stralija, ...edska
...anada, ...anska...gleska...

Otvorim oči i tražim
nigdje nikog na ulici
i shvatim...

Moja raja se najbolje kriju
na svijetu

Za sve vas
evo
da se puspasim

Pješčani sat

Postojimo
ovaj djelić sekunda
koji padamo
poput zrnca pijeska
u pješčanom satu

Samo taj treptaj
vremena je naš!

Izgurani na svjetlo
čudnom silom gravitacije
spiralne kauzalnosti
letimo
ka piramidi naših djedova
koja nas čeka dolje

U tom treptaju postojanja
obziremo se i pokušavamo
da razumijemo lik
koji se prelama u odsjaju
na staklenci pješčanog sata

izuvijani i zgnječeni
refleks prozora, sobe,
lica i ruke koja drži pero
i piše ove redove

Kratke Priče & Zapisi

Stara Razglednica

Rasuti.

Na svakom prokletom meridijanu globusa.

Sanjamo jedni druge u vremenima dok smo bili zajedno.

U svakom trenutku neko od nas sanja taj san koji se nikada ne završava.

Na svakom sljedećem meridijanu postoji još jedan od nas koji preuzima glinu tog istog sna, koju je dohvatio da oblikuje, prenoseći iste slike u kojima mi svi zajedno postojimo, šporki , prljavi, peksini.....izmiješani.

U tom istom multi-meridijalnom snu - hodamo avenijama, sokacima, ispod platana, preko bulevara ...ljubimo se, vičemo, zovemo, postojimo. Na jari ljetnjeg sunca, treptimo kraj fontane, poput svirača prstima vodu milujemo, pred česmom, pod koščelom, cvrčimo sa cvrčcima u tim snovima.

Dok treperimo zvizdanom preko mostova zelenimo Neretvom oči.

Osmjehom se prepoznajemo, žamorimo, kikoćemo na toplom kamenu pred našim kafićima... Konobom, Tinom, Dodom....

I onda....polako, Burom ili Jugom, razneseni, od svile sna ka šmirglu jave nestajemo...u budjenja i košmare grkih datuma i godina koje nikada nismo sanjali ni željeli.

U njihovom boljem sutra. U ono što košmare na svim jezicima na ovom svijetu, na ovom dunjaluku čini stvarnim.

Spremamo djecu u škole u kojima će ih naučiti da potpuno zaborave taj naš jezik na kom jos samo psovke, sa istim jedom lanute, zvuče isto i iskreno.

Kao da su genetski uklesane u sjećanja naše djece.

Tajni kod kojim su sve naše generacije svih naših naroda i narodnosti, povezane i prožete.

Gadimo se tih škola i programa u kojima prepoznajemo mantru funkcionalne zatupljenosti.

Mrzimo doktore koji nas podjećaju da starimo, da se poput praha leptirovog krila krunimo sa prstiju ovog svijeta.

Kad se sretnemo, nasmijani, lažemo se da nam je dobro.

Hodanje u Snu

Skrivamo oči da ne vidimo te druge utvare, ta bića, čudovišta, te ružne, debele kukce koji su se formirali iz onih lutkica, one ljepote, iz onog sna, iz mirisa behara i zumbula.

Mirisa koji su zamijenjeni vonjem vojničkih čizama, vonjem masla, torotana.....tamo gdje nikada dospjeli nismo.

A opet - Znamo da negdje jesmo.....da negdje pripadamo.....da negdje još postojimo.

I onda, bježimo u neku staru, zaboravljenu razglednicu koju u mraku prije spavanja heklaju umorne oči pod svodom naših spavaćih soba.

Razglednicu, kojoj se polako rastaču boje i komadići neba i kamena otpadaju, kako neki od nas polako napuštaju svoj meridijan sna...

Brojevi

Znam.

Brojevi su nam dohakali ...Jesu, jesu....

NJIH treba uzimati veoma oprezno i sa velikom rezervom...

Koliko je zaista bilo švaba ...koliko "naših" ...koliko "njihovih"...

Koliko puta je majka jadna zaplakala u balkanskim gudurama...

Koja je cifra žrtava u Jasenovcu, koliko djece streljano u Kragujevcu, koji broj leševa u Srebrenici, koliko suza nad mrtvim usnama voljenog dragana, oca ...brata...

Koji broj ugla elevacije haUbica nad Sarajevom, koliko granata da se ubije Most, koliko gelera da se ubije čovjek...

Razulareni brojevi bez kontrole špartali su noćnim morama Balkana i svojim kvakicama rasijecali vratove nesretnih ljudskih bića zgranutih bradatošću cifri, svirepošću i ledenom okrutnošću trica i sedmica koje su za uživanjem bacale djecu u vrtače.

Mrski jahači abakusa i digitrona sravnije sa zemljom gradove i sela, iskorijeniše i protjeraše narode, a pogotovo narodnosti.

Oholi brojevi u nekom tomu Istorijske čitanke il' na znaku podignutom na raskrižju povijesne zbiljnosti nikako da usklade svoje vrijednosti i nesrazmjerno napuhani ili beskrupulozno smanjeni vitlaju sa stranica u pravcu jedni ka drugima pokušavajući da izmire ravnotežu i dokažu da su zapostavljeni i ugroženi i da su oni božemoj pravi a oni drugi krivi.

Ta pohara znamenki tutnji Balkanom uzduž, a bome i poprijeko, dok mi začuđeni i jadni, NEVINI i ne znajući kako, samo služimo njihovoj opakoj i do sada ne objavljenoj tajnoj misiji.

I sve se opet na tom Balkanu kovitla u jedan krug....neki ga prepoznaju opet, kao broj... 0

Moj Tetrijebe

ono

ti voziš komšiničinog stojadina pozajmljenog
"samo da trkneš" po vreću brašna jer ti je majka
rekla da - ako si se poželio uštipaka - a ti fino idi u diskont na Bišće
polju jer je brašno dole dobro i za pite može, a i jeftinije je pa
skontaš da ponudiš da i komšinici potjeraš vreću ako ti da stojadina,
a vazda ti daje jer je Miladin njezin na terenu svakako.
Krenuo si u dobrom pravcu i kod Fabrike Duhana naletiš na Žuću sa
ruksakom kako stopira.

Nekako u priči promašiš skretanje za diskont, promašiš i skretanje
za Bunu i negdje pred Počitelj skontaš da ti neko svira iza leđa k'o
budala već barem 10 minuta, da sporo voziš totalno umočen u
Žućinu priču o nekom derneku kod Slavičinog buraza gdje su doveli
3 cure iz Travnika,

te n'akva pevaljka kod Zeke Paragvajca, te tuča.... i skontas da si
mamuran k'o čep, da samo mehanički upijaš kao naliv pero tintu
neko Žućino ludilo, da ti se jedu buređžici ili ako ništa ušticipci sa
saransakom i kiselim mlijekom i da te majka poslala na Bišće i da si
iz razloga da čuješ dobar mahnitluk do kraja, ponudio Žući da ga
odvedeš do Ploča, pa će on dalje trajektom do Trpnja
i ....

Onaj kreten koji te pokušava preći jos od 2-gog tunela je stvarno
lego na sirenu i tek na pravcu pred Počiteljom bijesan BMW te
konačno prelazi, a ti i Žućo pljujete za njim i kad ga pred
Metkovićem prelaziš parkiranog u stranu od metkovačke
milicije, uglas vičeš sa Žućom

- "Ko te jebe moj tetrijebe"

najsretniji na svijetu sto je caro nadrlj'o, a ti ni vozačke,
ni granice, ni klima uredjaja ni pasoša, na 42 na suncu nagovoriš
Žuću da odete zajedno do Dubrovnika jer je on pun k'o brod, a ti

Hodanje u Snu

imaš auto i onda nakon 11 skroz ludih dana u Slanom i u Dubrovniku na povratku iza Metkovića na istom mjestu sretnoš samog sebe u nekom deja-vu vicu kako sjediš 20 godina stariji u nekom crnom BMW-u zaustavljen zbog brze vožnje i misliš se otkud su ti poznata lica dvojice mladića koji prolaze u žutom stojadinu, dok u zraku visi jeka podrugljivog

".....moj tetrijebe" ....

A još mi se jedu oni uštipci....

Prva ljubav

Prvo sam se sjetio uskih i širokih linija teke kupljene u predškolskoj gužvi u knjižari na glavnoj ulici, mirisa prodavnice obuće Borovo i novih cipela, ali onda sam se sjetio u sred svog sjećanja da sam tu još prije stajao kao švrčo , kod jedne stare rampe na raskrsnici gdje je kasnije izgrađena robna kuća HIT, a tud su prolazile šine stare "štreke" i da smo čekali neki crveni autobus na sprat koji su zvali "Nagib" u koji me tata unjeo na gornji sprat, a mama je ostala dolje na platformi jer se bojala i da su raja navijala u krivinama, a pogotovo na krugu Rondo. Vozili smo se čak do restorana Hladovina gdje sam pojeo svoj prvi ćevap i gdje sam se igrao ispod stola sa nekom lijepom buckastom curicom sa plavom vrpcom na kikicama i da su njeni tata i mama znali moje i ona se zvala Erna.....i da su nas tražili..... ..i kad su nas našli .....svi su bili nešto isprepadani ... Neki ćuko je lajao, a mi smo dobili koktu da popolovimo , a ja sam krišom mirisao prste jer mi se sviđao miris Nivee kojim je mama mazala Ernu i da sam se zaljubio prvi put najjače na svijetu.....

Sjećanje na jedan korzo

Korzo mostarski, popularna promenade mladosti od 50-tih do sredine 80-tih prošlog stoljeca. imao je 2 poluvremena (J.K. a.k.a. Burni) - period od Gimnazije do Musale i drugo poluvrijeme - Lenjinovog šetališta kog se malo bolje sjećam...

Iz prvog poluvremena sjećam se da sam mogao u državnom "kafiću" 5-ici naručiti čaj sa rumom (što je 16-to godišnjaku bilo nešto) i da nismo mogli da se uvalimo medju 20-to godišnjake, "starohane" koji su ispred Revije ili Apoteke "zamrginjali" u zavjetrini, osmatračnicu na svojih pola kvadrata tako da nama nije ostalo ništa drugo nego da špartamo gore dole po mostarskoj buri.

Na onoj drugoj strani bješe mala pečenjarska trafika ispod džamije gdje je "ćito" u fišeke od novina motao, kako bi mostarci rekli, jakom pečene kestene koji su mogli da se jedu samo na povratku do kuće jer bi ostao mrčav do "iza ušiju". Što od kestena, što od od olovne štampe Oslobođenja od kog su fišeci motani...

Na Lenjinovom šetalištu, ispred tadašnjeg Doma omladine, onda na zidiću oko Male tepe, a kasnije ispred Bajramovog kafića, moja generacija je imala svoj Korzo koji su kasnije razbucali kafići.....Narica, Trica, Bajram, Dodo, Tin.... Manija skupljanja ispred novo-otvorenih kafića 80-tih razvlačila je i osipala klijentelu Korza.

No tamo, na starom Korzu bješe uporna jedna ekipa koja je godinama uporno "podupirala" čuvenu gradsku Apoteku bez obzira na nove "modne" trendove skupljanja.

* * *

Poznavajući neke starije face iz te ekipe, zameo me užas nakon spoznaje, poslije jakom prohujalih decenija u "inostranstvima", da

su apoteke počele da podupiru sve nas koji se sjećamo tih vremena.

Čujemo se i vidimo sa većinom svojih prijatelja preko interneta. Rođena djeca sve više liče na naše avatare, sličice iz mladosti koje izvlačimo i podmećemo na naše Virtualne profile nekog cyber korza kao zalog pripadnosti jednom vremenu, doba u kom smo bili zaljubljeni u naš odraz u izlozima.

Shvatiš da su snovi ustupili pred košmarima, da su zaboravljene modrice svih partija lopte i padova sa bicikla počele da se sjećaju nas i podižući muklu telefonsku slušalicu a ne znajući koga da zoveš, shvatiš da su prijatelji prestali da te zovu jer "neće da gnjave" što očekuju i od tebe.

Kad nas obijele svi snjegovi koje smo dušmanski izgazali, a namreškaju nas sve one pučine niz koje smo dugo, netremice gledali...i k'o za inat ...vjetar odnekud donese miris pečenih kestena, a ti zatvoris oči i vratiš se, makar na tren, u sliku onog korza, one mladosti...

Benevrek-moment

Jednom je neko mom drugu Žiki, vječnom barmenu po mostarskim kafićima na početku karijere podvalio da se tada za nas novo piće - Gin-Tonic pravi sa dvije mjerice 0.5 Džina umjesto sa jednom mjericom, objasnivši mu da je Gin liker sa 20% alkohola. Kratkovid kao tek rođeno mače, Žika nije imao izbora već da povjeruje u ovo.

Neko je provalio da Žika muti Gin&Tonic sa duplom dozom, ali to nije bilo piće za mladiće pa je Žika mutio plavičaste Džinove u glavama prpošnih mostarki koje bi se okuražile na randesu probati ovo neobično, svilenkasto piće koje se služilo sa limunom i koje su uvijek znatiželjnom pogledu mahale nevino mogle podvaliti kao čisti tonik....majkemi...

Žika se čudom čudio sto se cure toliko cirlikale, a niko ništa smiješno nije pričao.

Čak i kad je kiša napolju kvasila zadnju nadu o uspješnom randesu. Žika je vjerovao u furku misleći kako se raja ufuraju u dobar štimung, samo nije ni slutio da je širio radost svojom furkom o Džinu.

U Mostaru je riječ "benevrek", od turske riječi koja označava vrstu čakšira, čudnom metamorfozom dobila značenje budale, blesovine, majstor-kvariše koji nekim svojim mahnitlukom razbuca ustaljeni red.

Može se samo nagadjati da je ova transformacija nastala tako što je neko okupljenoj svjetini na drugoj strani nekada glavnog mostarskog trga, Musale, skinuvši benevrek čakšire pokazao голу guzicu.

Riječ benevrek se pronosala sokacima grada kroz par stoljeća da bi došla u ove redove nikada ne dajući vječnu težinu i osudu i ne označavajući permanentno stanje duha dotičnog već bi bila upotrebljena više kao asocijacija na određenu glupost koju je ovaj sebi i drugima priuštio ne mareći za značaj trenutka i mjesta.

No, onaj ko bi u "kodak"- momentu inspiracije "pokazao guzicu" uvažanima ne nalazeći drugog načina da učestvuje u njihovoj promeni ili raspravi ili nalazeći da je iz nekog razloga vrlo ozbiljna

situacija ipak smiješna, odmah bi bio dobio Benevrek značku za Benevrek-moment.

Srećom, benevrek si bio u tom času i sutra bi sve opet bilo rekla-kazala.

E, macola nije običan čekić. On je onaj glupi, zatupasti čekić koji nema ni neki poseban oblik, ni ušice za čupanje čivija, ni specijalnu dršku, ni posebnu namjenu. Cijeni se samo zbog težine i težina je jedini razlog zbog kog u carstvu čekića obitava njegova tupava četvrtastost.

Težinom te ideje koju nosi u imenu, macola je posudila ime vrsti čvoke.

Naravno čvoka zvana macola bila je lišena bilo kakve virtuoznosti pokreta, ugla udaranja, momenta iznenadjenja....

Bila je to krvnička čvoka koja se lupala sa dlanom položenim na glavu sa svim prstima i srednjim prstom koji se morao zategnuti do bola i katapultirati u pulsirajuće tjeme nesretnika koji je morao primiti ovu kaznu jer je, recimo, primio gol sa pola terena blenući nekud.

Naravno, nesretnik bi izgubio pravo na tišinu tog dana kada bi "na redaljku" od čitavog fudbalskog tima iz svoje ulice fasov'o macolu. Nakon svih macola opucanih, tišina u glavi bi bila zamjenjena zujanjem - sličnom zujanju trafo-stanice, koje bi tek predveče jenjalo.

Kakve veze ima sva ova papazjanija.....još iz "praistorijskog" Mostara....?

Nekako, ipak ima.

Mnogi, poput mog prike Žike s početka ove priče, kupe neku bajku, neku furku, vjeruju u nju nikada se ne upitavši da li je istinita. Još je okolo pokušavaju dobrovoljno prodati, hvaleći je i svojom maštom nadograđujući je u taj svoj aksiom, koji je negdje u posebnoj škrinji sjećanja dobio status aksioma, nečeg sto se samo po sebi podrazumijeva....

Kada neko pokuša da pomene ili nedajbože dovede u pitanje te aksiome i svetinje, a još kada snagom argumenata dokaže da je furka pogrešna, tada prenosnik furke, njen brižni kućepazitelj koji biva stjeran u ćošak i ne imajući više oružja za njenu ni svoju

odbranu poseže često za jedinim preostalim sredstvom za časni uzmak - benevrek-momentom i sva diskusija i svi argumenti se svedu na bljesak gole guzice.

I sada po redu vožnje dolazi macola.

Reklo bi se ona grupa važnih i pametnih, onih koji su i bili čitavo vrijeme u pravu, sada benevrek efendiji lupa macolu baš kao u onoj epizodi gorepomenutoj u kojoj čvoku prima golman od čitavog tima za gol primljen sa centra, ali nije....

U Mostaru, iz nekog razloga benevreci koji su najviše i bili u furani u bajke, priče koje su davno dokazano propale bilo gdje drugo, umjesto da priznaju svoju grešku i poklope se ušima rade upravo obrnuto....ili je to samo u Mostaru ispravno...U medijski naravno, božemoj opravdanom Benevrek momentu, kad pokažu голу guzicu ne ostaju samo na ovom nego nam još lupaju čvoke, macole od kojih neke evo decenijama zuje.

Benevreci svejedno, jednu furku zamjenjuju drugom tako da golih gujica, benevrek a bome i macola po našim glavama u toj vali nikad nije falilo.

Niti će.

Rudarska centrala

U to vrijeme u sokaku skoro niko nije imao telefon, ali smo mi preko Rudnika i tatinih veza dobili lokal.

Da bih zvao mamu na posao ja sam morao okrenuti nulu i dobiti rudarsku telefonsku centralu gdje je radio jedan slijepi rudar koji bi me "spojio" sa maminim telefonom u kancelariji.

Meni nisu nikada objasnili kako neki rudari mogu slijepi raditi na telefonskoj centrali, ali je onaj čiko na Centrali uvijek pogađao da to baš ja zovem i prije no što bih zucnuo i rekao da hoću mamu. Imao je veoma fin dubok, glas kao da priča iz rudarske jame.

Eho nekih drugih glasova koje bih čuo preko telefona samo je pojačavao ovu "podzemnu" viziju slijepog rudara koji negdje dole ispod nas u mraku spaja neke žice i čeka mene da nazovem mamu. Stara rudarska centrala bila je osjetljiva na južni vjetar "Jugo" kada bi se iz nekog razloga miješali pozivi i čuli se ljudi koje nikada niste ni znali ni zvali.

Oni bi onda i mene čuli kad bih se smijao i vikali mi da im se ne mješam.

Jugo bi takođe istjerivao sve gradske budale na ulicu i tada bi mogli vidjeti neke čudne ljude kako zaneseni pričaju sami sa sobom.

Biće da smo oduvijek bili napredni.

Tek uz pomoć "plavog zuba" (Bluetooth) koji je na konju moderne telefonske tehnologije dojurio 35 godina kasnije, svijet je počeo da nas sustiže...

Đina

Tatine prevelike crne rudarske gumene čizme sa zelenom čizom bile su jedina amfibija koja me mogla dovesti do poplavljene Loge koju smo slagali cijelo ljeto od kutija Ei Niš i Čajavec televizora, nekih taraba, štrikova, Merkur kesa, kaputa babe Ilke i špere koju smo maznuli iza rudarske vage.

Nisu kafezi, bakatine, lampe iz pokvarenog čika Ibrinog televizora, mačije oči, dugme "11" lifta iz Zvezdare, Aidin grudnjak, strijele, šamprele, puhaljke, karte sa golim curama, Filter 57, probušeni fuco kog je šuster Rade 7 puta krpio, broj 9 koji smo specijalnom akcijom oslobađanja "semafora" na stadionu pokupili i kojim su se moja raja ponosila, a koji nije nikada ni zatrebao sve do jedne utakmice kada je Velež namirio neke levate 9:2 i kada se semafordžija snašao i okrenuo šesticu naopako i pokvario nam čeif da se pušemo "devetkom" pred glavnim rivalima, rajom sa Zgona... ništa od toga nije bilo razlogom gacanja kroz poplavljenu Čubelinu livadu gdje je u jednom ćošku kod štreke prema silosu, blizu rudarskog kanala bila sakrivena naša Loga.

Pravi razlog je bila Đina, mješanac svih pasjih gena koji su povirili u ovu valu i glavni čuvar naše loge. Znam da smo svi bili čvrsto obećali jedan drugom da nema žaljenja za Logom, da ćemo napraviti novu i da moramo otjerati Đinu i ovu Logu sada zapaliti da se druga raja ne bi domogla našeg blaga - jer kad je počela škola, a pogotovo teške novembarske kiše - nikoga više nije bilo da je čuva.

Čak bi i Đina bila viđana rijetko, uglavnom kad bi joj ujutro odnjeo pola sendviča od moje školske užine. Znali smo da moramo da uništimo naše ljetne trofeje, ali smo to stalno odgađali.

Onda je lilo kao da nebo pokušava napraviti akvarijum između zemlje i niskih oblaka koji su se gurali između mostarskih brda. Pauze između kapi je gotovo potpuno nestalo. Sve je bilo mokro i sivo.

Kada je tata došao sa posla i rekao da su jame 1 i 3 u rudniku potopljene i da se kanal rudarski prelio i da je sve do štreke jezero, nešto me steglo u grlu. Navukao sam kabanicu, čizme i krenuo napolje slagavši da moram kod Seme po knjigu.

Okolo razvaljene i poplavljene Loge stajala je u vodi do butina sva moja banda. Đina je plutala mrtva i napuhana.

Sa leđa smo ličili na hobite.

Zagrljeni, ridali smo dugo. Onda smo otkočili sirotu Đinu od štrika za koji joj se noga zapetljala u panici i pustili je da je voda odvuče prema vrtlogu u koji je ponirala u tunel ispod štreke prema Neretvi voda rudarskog kanala koji je sada činio jednu Veneciju sa poplavljenom livadom.

Đinin sprovod je bio prvi sprovod kom sam prisustvovao.

Neka vrsta vodenog, uvrnutog piratskog sprovoda nakon kog je kasnije saznanje da u Indiji mrtvace šalju u dim postalo irelevantno.

SJENKE TREŠANJA

Moja familija je čitav život štimala prema trešnjama....moglo se, naime poslije dobre berbe priuštiti ono sto bi čitavu godinu obećavali...nove adidaske, lova za more, za novo biciklo.... A kako to stvarno bješe...ide par odlomaka iz jedne priče o trešnjama, sepetima, krtolima...da se ne zaboravi...

Ostade iza mog dede posađenih ioho-ho stabala trešnjevih, raznih sorti na raznim lokacijama u Cimu. Ostavi nam Mila (kratkosilazno "i"), kako ga od milja zvuha, u amanet i Hrušta, i Švabica i Alica...nikad ih sabrati. Od početka do sredine Maja šuštali su krtoli, lotre, kuke, sepeti, holandezi, samari, užad, žujice, špice, čulo se hakanje iz vinograda u vinograd, iz bašče u bašču, sa trešnje na trešnju, a pjesma trešnjarica zvonila je pod Goricom i Radešom, na Koravcu, nad Đolušama, Mu'aremovcima, Prcevini, nad Čemalušom i "pod stranom" - od zore do mraka.

Dedo moj dragi, malo rudar, malo više zemljoradnik, ranjenik iz prvog svjetskog, nesuđeni amerikanac i "ponajbolji vindžija" u Cimu, sadio je trešnje po nekoj čudnoj shemi - po obodima i mrginjima svojih, od dedovine naslijeđenih duluma.

Činilo se u prvi mah, da su trešnje sađene bez nekog naročitog reda i smisla, onako nasumce - ovdje 2-3 Švabulje, 1 Crnica, 2 Aprilke, onda prazan prostor, 8 Alica gusto nabijenih i 3 Hrušta skoro jedan do drugog, onda ponovo praznina, a zatim drvored Hrušta sto se dizao uz brdo obodom vinograda, poput soldata 11 Pješadijske regimente 4 Korpusa sto je gazila preko Karpata gdje je nesretnik fasov'o geler 1917 koji je donio u rodni Cim ....

Dedine trešnje su uvijek bile bujne i pune roda, kao da su škakljale neku vodenu žilu svojim korijenom, te bi u vrijeme najvećih suša bile bujne sa gustim, teškim hladom koji - kao da je sijao iz njih,

ka ćelopekom upaljenom vinogradu nad kojim su tim svojim sjenkama uvijek heklale čudnu mustru hlada.

Ta mustra je duže čuvala težake od svrdlajuće vreline, vruće zvizde, težake koji su u škrtoj zemlji dikelali, zgrtali, plijevilli i polijevali modrom galicom često skoro suhe trsove loze.

Bobe dedinih trešanja bile su crvene i sočne i kao da su jedva čekale zub na zategnutoj crvenoj kožici da bi eksplodirale u ustima rasuvši slatki sok podzemnih hladnih voda po jeziku.

Govorkalo se da je dedo bio u dosluhu sa nekim tajnim silama i da sadi trešnje kao da vrača ili njihovim sjenama pise neku tajnu poruku po vinogradima....No, ruku na srce, izgleda da je dedo najviše sadio trešnje da mu prave 'lada dok okopava i polijeva trsove u vinogradima - za vino koje je pravio, vino koje je u to doba bilo glavni izvor prihoda, a bome i rashoda u mojoj porodici.

Trešnje su u doba sporog Ćire i loših makadama mogle samo do lokalne tepe i često su ostajale nesabrane ili bi bile sabrane samo za "kacu" da bi se od njih salila "treeešnja", lagana, pitka rakija - navijek tražena od pravih meraklija.

Tek kasnije kad su kamioni i kombiji raznih registracija otkrili rane trešnje mostarske vale i jurili vozeći holandeze pune Ranjki, Švabulja ili Hrušta prema pijacama bivse Juge i dalje, mukotrпно kopanje i težak rad oko trsova zamijenila je brza i "vruća" trešnjarska lova. Ulog i znoj bijahu puno manji, a zarada veća. Malo po malo, zaboraviše se vinogradi.

Čuvena vindžijska - "Nema vina do Cima" - pade u zaborav.... Za trešnjom mostarskom "uletali" su razni nakupci od onih sitnih do većih, industrijskih koji su trešnje sijali kalibratorima i potapali u burad sa alkoholom da bi je preradili i prodali kao čuvene Griotte bombonijere.

No i to je polako lapilo...nestajalo. Zone su postale ratne i nesigurne... Na tržištu Evrope,

Maroko i Španija su nudile, možda i lošiju trešnju no što je neretljanska, ali nižu cijenu...

Trešnju niti je ko sadio, ni brao, niti krečio stabla....Trešnja je doživjela sudbinu zapuštenih vinograda.

.....

I tako - dedo moj dobri što me krstio "liskom mostarskom" ode i ostavi za sobom tajnu šifru - u samo njemu znanom rasporedu svjetla, sjena i rumenila trešanja na divnom platnu mog djetinjstva

Super Čovik

Priča o tome kako je Mate Bunoza spasio Partizansko spomen groblje i grad Mostar od pokvarene neprijateljske emigracije.

U prelazu od 1960-tih na 70-sete, godinama samoprijegora i izgradnje mi smo igrali sve moguće igre....klikera, lopte "na male", žmire, kauboja i indijanaca, limuna i naranče, i naravno i raja protiv raje. Ovo zadnje i nije bila neka igra. Sastali bi se u našoj logi od velikih kartonskih kutija i pripremali šamprele, bacaljke i puhaljke da se branimo ako nas napadnu ona tamo raja iza zgrada. Bilo je par puškeranja kamenjem preko garaža, ali do pravog obračuna nikada nije došlo. Igrali smo pole-cijele u sličice igrača koje smo skupljali, čitali i mijenjali stripove, krali trešnje i kajsije i puštali čamce niz drenažni kanal obližnjeg Rudnika Mrkog uglja. Taj kanal je prolazio odmah iza naših kuća.

Škola se prikrala jednog vrelog Septembra i bila je dozlaboga dosadna sa svim uskim i širokim linijama. Ljetnji raspusti su bili neizmjereno dugi, vrući i još dosadniji. Iz ljetnje čamotinje pomalo su me vadili stripovi od kojih je svezak od 8 originalnih stripova Supermena, (DC Comics iz 1963 u boji (!) ali na engleskom) nekim čudom, završio pod mojim krevetom.

Nije mi smetalo znanje od samo 6-7 riječi engleskog, koliko sam uspio pohvatati, iz u to vrijeme, popularne kaubojske serije "Bonanza", da bih svakodnevno nanovo gutao mog Supermena. Bez obzira na nepoznati tekst, priče sam uglavnom pravio sam po slikama i po smislu, dodajući nove detalje kod svakog ponovnog čitanja. Skrivao sam svoju vrijednu kolekciju Supermena od ostale raje u šarenoj hladovini trešnje na betonskom mostiću napravljenom preko kanala iza moje kuće.

Tu je Supermen je spašavao svijet.

Dizao je avione pokvarenih motora iz ambisa, vadio je autobuse i kamione iz vode ispod pokidanog Golden Gejt mosta, vraćao je nazad, u podzemne silose, ispaljene rakete sa hidrogenskim

bombama dajući šansu svjetskim liderima da se još jednom dogovore.

Jedino je bio u opasnosti da mu neko podmetne kriptonit pod stolicu. Onda bi bio kao i svi ljudi...slab i ljut...nije mogao da leti, samo se znojio, pravio grimase, vikao....nije se smijao. Mislim da bi dobio super proljev, samo to nisu crtali. Možda je pisalo, ali ja to nisam znao.

Kanalom, tj. uskim puteljkom kroz bašče uz kanal, nije gotovo niko ni prolazio. Ljeti skoro da nije bilo vode u kanalu pa nije bilo trka čamaca. Nekada bi prošao stari dedo Ika čije su bašče bile iza kanala i koji je sa dobrim razlogom mislio da mu ja kradem kajsije. Znalo je proći još par ljudi koji su stanovali dole pored "štreke", željezničke pruge, koja je napravljena za vagoni koji su dovozili žito u mostarsku pekaru i silos, mileći neizmjereno sporo od rudarske skretnice ka Silosu.

Mi, djeca, kačili smo se po vagonima sve dok jednog dana nije proletila hitna jer su jednog malog vagoni spljeskali. Nisam tada bio tamo, ali kažu da se kliznuo na odbojniku. Onda su napravili veliku ogradu i uveli čuvare sa vučjacima. Zabava bješe prekinuta. Vratio sam se svom Supermenu.

Onda se jednog se dana zacrnila prošarana sjena trešnje nad kockicama mog stripa u boji. Bio sam duboko u epizodi u kojoj Super heroj spašava Njujork gaseći zapaljeni tanker u luci svojim super ledenim dahom, tako da nisam odmah ni primjetio prisustvo tamne sjene. Konačno sam izronio iz šarenih kockica i podigao glavu.

Ugledao sam čovjeka kako stoji iznad mene. Htio sam brzo da zatvorim strip i šmugnem u avliju, ali me pravac u kom su njegove oči gledale u trenutku zbunio. Čovjek nije gledao u mene.

Proučavao je strip u mom krilu. Čutanje je trajalo nekoliko dugih sekundi. Onda je čovjek nastavio svojim putem. Klaparao je niz kanal do petog mostića, kuće nekih Zovka kod kojih se doselio skoro, kao podstanar sa ženom i troje djece, saznao sam kasnije.

Nakon toga, nekoliko puta me iznenadio na sličan način, a onda sam ja jednog dana prekinuo tišinu i rekao:

- Supermen...klimniviši prema stripu

Ćutio je sekund pomalo iznenađen ovim novim zvučnim momentom...

- Mate... Mate Bunoza

Nakon ovog pomalo nezgrapnog probijanja leda u našoj čudnoj Super komunikaciji, stvari se nisu promijenile mnogo. Ja sam čitao i druge stripove koje sam dobijao od starije raje iz ulice, ali kad god bih osjetio veliku sjenu kako se valja puteljkom niz kanal, stavljao sam na krilo nekog od supermena, praveći sa kako pomno čitam, znajući da će sjena polako uklizati preko šarenih kockica stripa i zastati.

Namjerno nisam htio dizati glavu odmah pokušavajući da prozrem po obrisu sjene gdje su mu oči i zamišljao kako ih vidim kao u nekom tamnom ogledalu kako prelaze preko kockica Supermen stripa zajedno samnom.

Jednog dana vidno raspoložen i duže nego inače nadnesen nad epizodu u kojoj Supermen spašava avion, više zaključio za sebe nego upita:

- Taj čovik leti brže od avijona

- ...On je Supermen...rekoh gotovo sa nevjericom i pomalo razočarano, kao da to nije očigledno da je Supermen brži od aviona...

Lukavo naškilji na jedno oko i reče:

- Vidim i ja da je Super Čovik kad može da leti, samo nisam znao da je brži od mlažnjaka...izvlačio se ovaj sa tonom kojim je htio da kaže da nije baš ni on "od juče".

Osjetio sam onda potrebu ponosnog vlasnika da mu pokažem svoju malu šarenu kolekciju omiljenog stripa i šta sve u njoj ima. Pokazao sam mu i listao i taj i druge Supermene i objašnjavao kako ovaj može očima da siječe metal, kako može da dignu čitavo brdo, super dahom da ledi i gasi vatru, kako Supermen X-ray pogledom vidi kroz stvari i kroz mrak, a može da vidi na daljinu teleskopskim pogledom, kako zaustavlja metke grudima...Ne znam da li se zezao ili je stvarno pomno slušao, samo mu se vilica objesila i oči

raširile...bile su "razrogačene" kako bi znala kazati moja komšinica, što je meni bilo puno smiješno jer bi se uvijek sjetio nje kasnije kad bih jeo rogače i uvijek je malo falilo da se zagrcnem rogačem od smijeha zbog toga.

Prolazili su dani i mjeseci i Mate je spuštajući se niz kanal prema svom podrumskom stanu obavezno pored naše kuće zastao u koraku gledajući gdje sam ja. Škola i hladniji dani zamijenili su moj betonski mostić i stripove i samo ponekad bih ga sreo ili vidio kako tranda niz kanal.

Kad bi me ugledao, prebacio bi svoj mantil preko ramena, pustivši ga da zaleprša na vjetru, sa posebnom namjerom i onda bi odmahnuo rukom ili čak viknuo u mom pravcu "eej, Super Čovik" što je zvučalo smiješno, ali nekako važno jer je bilo upućeno meni, klicu.

Godine su se kačile polako, kao oni spori vagoni sto su vukli žito ka silosu.

Ponekad bih uhvatio patrljke razgovora starijih, pogotovo komšinica kada bi došle da se "saberu" kod mame. Sabiranje je bila matematička operacija mahale, iliti trač partija sa kafom gdje bih dobio dozvolu da umočim kocku šećera u fildžan. Saznao sam da Super Čovik radi kao stražar u mostarskom vodovodu. Mislim da je radio samo u vodovodu, ali ne u kanalizaciji. U vodovodu su morali čuvati neke tajne podzemne rezervoare vode. U kanalizaciji se nema šta čuvati. I uvijek sam bio sumnjičav na to da je neko stavio vodovod i kanalizaciju u istu firmu. Slutio sam da tu nešto nikako ne štima i da je, kako bi znala reći moja tetka, "čitav grad morebit nakrivo nasađen".

U našem sokaku i u čitavom rudarskom naselju svi smo živjeli okruženi čudnom aurom ideje da je komšiluk vanvremenska i nadklasna kategorija. Nešto vrijednije i od rođene familije.

Kasnije se, nažalost, ovo pokazalo mnogima kao fatamorgana, mada sam bio svjedokom i onih drugih priča o komšijama koje su jedni druge čuvali i spasili u "nesretnom sukobu".

Svejedno, u to vrijeme 60-tih, 70-tih u sokaku su svi farbali jaja za uskrs, pekli baklavu za bajram i čistili se i gostili, a bome i pomagali se i to sve bez najava i protokola. Popodnevna kafa se često zajedno pila u nečijoj avliji, a degenek si mogao fasovati od bilo koga starijeg. Niko se nije ljutio. Naselje se pomalo širilo svake godine, ali pridošlice smo teško primali. Ipak mog "Super Čovika" i njegovu familiju, dôšle iz "škutorije", (kako su pogrдно znali reći i to najčešće oni koji su i sami prije nekoliko godina pristigli odnekud), stari komšiluk je polako prihvatao sprdajući se pomalo sa lkavicom kojom su govorili, onda sa njihovim prezimenom (Zbunjoza), da bi ih kasnije zvali na kafu i kolače. I mi, djeca, smo uvrštavali sve češće u naše igre Ivu, Matinu srednju kćer koja je bila otprilike mog uzrasta.

Život se vrtio u krugovima školskih godina i raspusta.

A onda su iznenada jednog popodneva svi postali nešto jako ozbiljni. I samo su slušali radio.

Nekoliko puta su tih dana puštali rudarsku sirenu koja se oglašavala samo u slučaju kad bi rudari u jami ostali zatrpani jer je zvučala drukčije, zlokobnije no sirena za dan rudara pa je ledila krv u žilama pogotovo mojoj familiji jer su mi oba djeda i tata bili rudari.

Stariji su sa mrgodnim licima počeli da koriste neke nepoznate riječi koje su svejedno punile novinske stupce i koja su izgovarale namrgođena lica spikera TV Dnevnika.

Brujalo je ....agresori, ubačeni teroristi, ustaška emigracija, zlotvori, izdajnici, teritorijalna odbrana .... Mislim da je bila 1972, a ja sam već sa srećom bio četvrti razred. Sve je bilo napeto. Pogledi su sijevali. Išli su obučeni muškarci i žene u plavim uniformama teritorijalne odbrane. Smiješno su se postrojavali i još smješnije marširali sapetih trbušina na parkingu ispred moje, 5-te Osnovne škole .

Jednog od tih dana, predveče je bilo, čuo sam prvo tatin glas a onda poznati glas Super Čovika iza kuće. Iz daljine nisam čuo šta njih dvojica pričaju. Nešto su žustro raspravljali u po glasa tek da sam čuo par odlomaka....

- Ja ti karem Kume ....ma ko?...ma da mi je brat rođeni....nema govora....ko dira u tebe...dirno je i mene.....samo sam iz daljine razaznavao Matin glas.... onda sam se primakao bliže, iza tatinih leđa da čujem nastavak razgovora. Obojica bjehu poneseni temom razgovora da bi me i primjetili....

- ....karem ti...nastavljao je Super Čovik ...da nemore ni 'tica da proleti da je ne vidimo, ni zec nemore da protrči, a da ga Matine uši ne čuju, ako priđe bliže....Issa mi....ne gine mu šmajser - i tu se Mate potapša po starom njemačkom šmajseru kog je zadužio i nosio pola na ledjima, pola malo nahero sa strane. Bio je obučen u plavu uniformu teritorijalne odbrane sa friškim kožnim žučkastim uprtačima. Fišeklije za duguljaste šaržere su visile sa druge strane i bile su od tamno smedje, skoro pocrnjele kože. Ratni plijen od Vermahta.

Moj stari poluglasom napomenu.

- Uхватili su još dvojicu i jedan je imao otrov... cijankalij u rusaku. Izgleda da su naumli na vodovod...

U to zvonjava telefona prekinu starog koji se okrenu i u brzini umalo ne nagazi na mene.

-Šta radiš tu...obrecnu se stari ljutito žureći na telefon i u okretu dajući Super Čoviku rukom znak da ga sačeka.

Ja sam stajao kod svog mostića na kanalu oči u oči sa naoružanim Super Čovikom.

- A je li to prava mašinka?

- Prava, pravcata...

- Koliko metaka stane u nju?

- 32 u jedan šaržer a ja ovdje imam još 3 šaržera, ponosno je pokazao Matan na fišeklije.

- A ko će da nas napadne? ....nastavljao sam sa pitanjima

- Ma neće niko moj dobri Super pajdo... vježba je to...samo ti idi na miru...pokušao me sumnji razoružati naoružani narod.

- To nije vježba...mahnuo sam u pravcu mašinke....moj tata kaže da pokvarena emigracija hoće da sruši bratstvo i jedinstvo....

- Gledaj ovo. Dok je Matana niko neće da otruje vodu i ti i moja lva se morete slobodno igrati...

- I Brano i Dragan i Dijana i Ivica i Ružica i Maja i Zlatko i Semir ...i nabrojim svu svoju raju u dahu

- Sva dica mogu da se igraju jer ih Mate čuva...Niko naše bratstvo....pa napravi sekund stanku- a jedinstvo pogotovo...nikakva emigracija nemore da sruši...

Tata još nije dolazio.

Super Čovik, zapalivši cigaretu i nalaktivši se na ogradu našeg betonskog mostića nastavi .

- Ništa se ne sekiraj ...imamo mi gori kod rezervoara vode na Brigu Super tajno oružje koje ni jedan neprijatelj nemore da pobidi...

-... ja sam piljio bez riječi...

Onda on nastavi povjerljivo u po' glasa, skoro šapćući.

- Vidiš... doli ispod rezervoara je Partizansko...jel' tako...bio si ti na Partizanskom...

Ja klimnuh glavom

- Išao sam sa tatom i mamom za praznike...

Za mene je Partizansko Groblje i odlazak na njega bio poseban događaj. Uvijek je to bilo za neki praznik i onda bi se svi fino sredili.

Tata bi uzeo Kodakov "Retina" aparat i sve nas riktao i okretao da gledamo u sunce "jer onda fotografije budu najbolje", govorio je tata. Samo sam ja na svim tim slikama žmurio ili se mrštio na jak bljesak mostarskog sunca pa te slike meni baš i nisu bile tako dobre. I vazda su mi govorili da ne skačem preko onih kamenih ograda da se mogu kliznuti i da ću nedajboževratslomit ako tako nastavim skakati i da ne hodam po travi jer su tu naši borci sahranjeni, a to me malo i plašilo.

I najviše sam volio da pijem sa vrha one fontane kad bi me tata digao i ako je bilo vode.

Za praznike je uvijek bilo vode i sve je bilo "cakum-pakum" sređeno.

Prolazi i one staze na partizanskom su bili isto kao da smo u nekoj predstavi koja ima velike kamene kulise. Kulise sam vidio u pozorištu lutaka kad me mama vodila da gledam "Veli Jožu". I baš kao na predstavi svi su se nešto pravili važni. Mama je baš glumila kad bi me zvala jer bi se sigurno derala da smo bili u ulici. Najbolje bi bilo nakon slikanja i kruga do vrha i dole sa druge strane, kad bi otišli u jedan restoran u blizini, na čevape. Restoran se zvao

"Hladovina", čevapi su bili jako dobri samo malo gumeni i kokta im je bila hladna...iz vode....

- E znaš ti moj lipi super čovik... - prekide me iz sanjarenja Mate, otpljunuvši korijen iz još jedne cigarete koju je gnjavio medju prstima prije no što je zapalio -....znaš li ti da je ono Partizansko napravito da nas brani i o'brani u slučaju napada kojekakvih beštija i vucibatina....jednom riči Agresora. Nije ono gori samo ko spomenik postavito kakono ti misliš i svi tako misle.....znaš?... Ne znaš....eee vidiš ti pajdo moj ono gore na onom zidu na vrhu sto štrči vani, oni krugovi i oni ko..ko..rogovi...izgleda...

Dadoh znak glavom da znam....

-E to, to nije ono tamo bezveze....to samo nako izgleda...znadeš...kofol k'o ukras...a nije ukras

I tu Super Čovik skroz, skroz tiho i sa tonom najvećeg povjerenja, okrenuvši se za svaki slučaj još jednom oko sebe, reče....

-To su ti jedne specijalne antene.

-???

- Ja, ja....An-te-ne , naglasi Mate pa onda utiša glas u povjerenju

- Mi ti imamo taman ko onaj Super Čovik specijalne one kakono se zovu..eee...da se more vidit u noći. Sve vidimo, moj pajdo, ako neki neprijatelj oće da dođe da nas potruje, mi ti njega onim zrakama odozgo samo zzzzzum i gotovo!

Ja sam zabezeknuto buljio kroz Super Čovikove oči koje su žagrole u polumraku i gledao u slike neke grozne ažbahe koja je predstavljala Agresora i koja je jurila da se ispiša u podzemni rezervoar pitke vode na Bijelom Brijegu iznad Partizanskog i da nas tako sve

Hodanje u Snu

potruje, a Super Čovik dolazi kroz neke tajne podzemne prolaze u pozadini velikih kamenih stijenki Partizanskog i uključuje tajno oružje koje zzzzzuuujiii i kojim prži zelenim zrakama i pogađa aždaju agresorsku koja u ropcu pada preko golova na starom Veležovom stadionu, da bi se opet digla i još bjesnije jurnula ka rezervoaru, preskaćući preko rebrastih kanalića koji su bili tako klizavi i namjerno tako napravljeni da onemoguće lagani prolaz agresora.

Ažbaha se stvarno kliznula i pala, ali se ustala skupivši snagu da bi opet bila spucana u glavu sada plavim zrakama koje su je odbacile čak do velikog okruglog bazena & fontane u podnožju gdje se okrijepila žabokrečinastom vodom i skupila još veću snagu, užasno urliknuvši krenula u konačni obračun sa Super Čovikom koji je onda iz svog arsenala zarotiravši svoje Super Tajno oružje konačno pojačao na maksimum i opalio crvenu zraku i to u međunožje Agresora koji se konačno istopio, poput one vještice u Čarobnjaku iz Oz-a, koja se istopi kad je poliju vodom. Iz košmara ove odlučujuće borbe za Rezervoar, Partizansko i grad Mostar me trgnu sam Super Čovik koji me prodrra za rame I onda me pomilova po glavi – k'o kad bih ja našeg malog cuku Šaru milovo i doda tiho i odlučno:

- Neće nama niko ništa ljudino moja.... ništa se ti ne boj. Nikakav agresor ni emigracija....

Ja sam mu opet nekako vjerovao da nas Super čuva i da super pazi i Rezervoar i Partizansko i sam grad koji se zvao Mostar sa velikim M tada.

***

Teroristička "Bugojanska" grupa uhvaćena i mahom likvidirana 1972 imala je za cilj podizanje bune Hrvatskog puka kontra Titove Jugoslavije koja je postala još čvršća tvrđava koja nije mogla poslije toga da se uruši za vjeka vjekova. Međutim, vjekovi kod nas traju kratko i nakon samo 18 godina klisurina se stropoštala u more.

***

Iako nisam, nakon dugo ljeta izbivanja imao sreću da dolazim u rodni grad, kad god bih ipak došao i krenuo od Rondoja ka Stadionu, prolazeći pored Partizanskog spomen groblja, nikada više nisam gledao kamene ukrase na pročelju najvišeg zida samo kao autorske simbole B.Bogdanovića koji su predstavljali univerzum i stradanje mladosti Mostara u krvavom drugom

svjetskom ratu već bi me uvijek podsjećali na mog Super Čovika i njegovu priču o specijalnim antenama i Laseru kojim Mate Bunoza brani grad i rezervoar vode i svu "dicu".

* * *

Poslije svega u Jugoslaviju, Bosnu i Hercegovinu, a pogotovo u Mostar došao je treći svjetski i Partizansko spomen groblje bješe zaboravljeno. Na balkanskom ringišpilu ludosti spomenik kao i svi spomenici iz pret-prošlih ratova zbog inflacije razuma rapidno gube vrijednost i postaju meta nekažnjelog vandalizma u izvraćenom periodnom sistemu svetinja.

Mostar je u drugom svjetskom ratu trećinu svog stanovništva, mahom mladosti, dao za ideju zajedničkog života bez obzira na naciju i vjeroispovjest.

Pedeset godina kasnije istom energetske silinom, anti-materija te ideje raselila je trećinu grada, trećinu zemlje. Onu trećinu koja se i

danas mahom kune u tu "groznu, nezamislivu neman" od ideje o Bratstvu i Jedinstvu ili makar o zajedničkom življenju u gradu, u zemlji u čijim školama sada uče djecu na istom jeziku da su različiti i da govore drugim jezicima, uče ih o Jugoslaviji kao o neuspješnom eksperimentu, iluziji, zemlji lažne ljubavi i sreće, Atlantidi koja morebit nije ni postojala i ako jeste potonula je prije mnogo vjekova.

Sreća pa kod nas vjekovi kratko traju.

Mnogi još pamte stvarnost onih "iluzija" kad mržnja nije bila jedina alternativa.

Ipak, bilo mi je čudno da nakon rušenja mostova i Mosta, crkvi i džamija, uzimanja i uzurpiranja niko nije posegno za ovakvim dobrim placom na Sjevero-

istočnoj padini Bijelog Brijega gdje je smješteno Partizansko ili barem za dobrim gradjevinskim materijalom koji je čekao gore - za dizanje stanova na mansardama zgrada ili za pregrađivanje prolaza....kao da je neko ipak čuvao sve ovo na okupu.

U svojim košmarima sam vidio sad već sijedog Super Čovika koji čuči negdje gore i čuva moćno Super oružje jer njime brani djecu od beštija i vucibatina, a morebit i od pokvarene neprijateljske emigracije.

Ako još ugleda i prepozna mene da učestvujem u radnoj akciji emigracije za obnavljanje Partizanskog spomen groblja, mislim da će Matu "Zbunjoza" konačno savladati i da će moj Super Čovik morebit tada razumjeti da su ovaj grad, možda i cijela ova zemlja, ma kako je zvali, nakrivo nasadjeni.

Poezija II

Vozi Miško

Skretnica je prebačena
zatvorenih očiju
slobodno idi
život hukćući
vuče dalje

Kamo ideš?
ne znaš

Ispod tebe
kloparaju daljine
kroz tebe
prolaze ljudi
dragi i drugi

Vuče čiro sreće
u visine brda
spušta tuga pruga
u doline
niz uske klance
kroz tunele očaja
opet na svjetlo dana

kuckaju te
provjeravaju
na remonte šalju
ostavljaju na sporednim
kolosjecima života

ćutiš...crvotočiš...
hrđáš
dok drugi jure
glavnim prugama

a ti bi opet da kloparaš
londraš
...tamo... a gdje?
i ne znaš....

samo neka vuku

*****

za mog druga A.K., željeznicara po opredjeljenju

Prepisujem samo

Nisam ja pjesnik.
Ja sam kao mačka
u pređi od riječi.
Te niti što vise i mame
povučem jednu
i čitavo klupko
odmotam...

Nisam pjesnik.
Samo prepoznam
one znake kraj puta
što svi gledaju - a ne vide
pa kad ih zapišem
budem im dejavu
poput one "Matrix" mace

Ne, nisam pjesnik!
Ja samo
prepisujem oblake.
Oblaci su prepisali
more
iz kog su rođeni,
a more...
more je prepisalo
boju njenih očiju

Kiša duše

Prebirem riječi
polako i oprezno
k'o grešnik krunicu

Ovaj nemir
zapisati moram
a riječi me strah

U njima nosim
nebo puno ljubavi
i zrno svoje propasti

U njima krijem
more krvavo što
grli sunce na zatonu

U njima čuvam
lanac što vuče
čep na dnu tog mora

Riječi k'o kiša
iz moje duše
škrope po jeziku

Ne prezam pred ljudima
ne drščem pred Bogom
sebe se bojim

Ponornica Neba

Ponornica neba protiče
kroz moje srce

Plavetnila osmijeha
vedrine ushita
nad kršem ovog tijela

Huk briga u noći
vrti filandru misli
pod smrznutim zvijezdama

Onda sa sjevera tamne slutnje
vuku oluje nemira
Prašte gromovi bezumlja
topi kiša očaja
po iznurenom licu istine

Kapi poniru, nestaju
u kaverne čekanja
divljaju podzemljem duše

I jutrom, najednom
kao da ništa nije bilo
dugu ovih stihova
bonaca tvoje ruke prebire

Samo kamen
mog malog vremena
tikataka
izlokan suzom neba
ćuti

Riječ, krljušti

Riječi, prosute ovdje,
prekrivaju nas poput sedefastog plašta.
Krljušti naših samohvala,
skrivenih čeznji, strahova,
nemira...

Nekad prazne, sirove, nemušte
nekad istrijebljene i izvagane
prate nas kao mrvice
vjerno kao pas svog gospodara

I ne marimo mnogo za njih....
Ostaju za nama da čuče
na vrhovima tuđih trepavica
Ostaju kao biljeg u vremenu,
zakačene o štrik samosvijesti
o našem....mom i tvom postojanju

Riječi što nas najviše glože
i nesvjesno u snovima muče
! Nisu ove - napisane, niti one izgovorene !
Guše nas i na kraju uguše one
za koje nikada nismo
smogli hrabrosti
da ih
izgovorimo

Zadnja Kiša

Prije
no što je
briznula
kiša
tople,
krupne suze
iz oblaka
boje tvog oka
skvasile su
moj obraz
oluci sa krova
u obliku srca
spustili su kapi
u bujicu
što teče
ka moru
u kom ribe
imaju udice
u tužnim ustima
lica koje liči na
tvoje
i prije
no što ti rekoh
da te napuštam

Zujimo

Zalijepljeni gravitacijm
za plavi kliker
ležimo na ledjima

Zujimo svemirom
3000 puta brže od metka
347 puta brže od rakete

Besplatna vožnja
oko sunca
oko mliječnog puta
kroz prazninu

Ne mičući prst
vozamo se
zvjezdanim stazama
i ne znamo

tek kad vino okrene
ringišpil u glavi
smučiči nam se
ova vožnja

Mirakulum

Ukalupljeni
u svoja lica
u svoje misli
u sudbine

Pokušavamo
proviriti preko
kalupa
žudeći mirakulum

Vrijeme nas kruni
sa lica zemlje
koja nas jede
vari
Iz nas niču trave
i sve se okreće
u novi
ciklus života
do nove misli
koja čezne
da iskoči
van
sa tog
ringišpila

Razlog

Kud da gedam
kog da slušam
Šta da kažem

Ako je već u meni
slika naslikana
riječ već zapisana

Čeka svoj deža vu
da se oku prizove
i na jezik doleti

Molim se da ne postoji
razlog zbog kog se
ova misao otima

I pokušava
samu sebe
da rodi

Ako razlog
već postoji
onda uzalud
tinja nada

Uzalud se okova
riječi ovih
oslobađam

Ako postoji razlog
zbog koga
ovo čitaš

Oglas

Ovaj let medju zvijezdama
za jedan korak mijenjam

takođe

Za jedan akord C6 na gitari
metalnu pločicu
sa pogledom na C6 u vratu

Jedno nabadanje
ovih stihova
skvrčenim prstima
za milovanje
lijepih grudi
moje drage

Sve sažaljive poglede
što me prate
za jedan odraz
hodanja u izlogu

Sve nepovratno
dajem

Hodanje u Snu

Probuđen na žici
iznad vlastitog
verbarijuma
balansiram

Slapovi riječi
huče pod
mokrim tabanima

Hvatajući se za
molekule zraka
otimam se
neumitnom

Svjetini izgleda
da plešem
na žici

Viču, mašu,
navijaju.
Čekaju sunovrat

Probuđen
zatvorim oči
i nastavljam svoje
hodanje
u snu

Vjetrom snova

Kartografi duše
ispustiše njeno ostrvo

Vosak u ušima namjere,
povez preko očiju straha
vezanje za jarbol života
bjehu uzalud

Na njene hridi
nasukah svoje jedro
sretan što se
kopnom spasih

Za morem čeznem
na suvom kopnim

Ona opet, lagano
igrajući se astrolabom
i kompasom mojim
smijuci se
dugim pogledima
niz pučinu
sasvim nenadano
odriješi mi cime

Ležeći uzet
vjetrom snova
u skrhanj barci
tijela vremena
nastavljam plovidbu
makar
među zvijezdama

Suđena

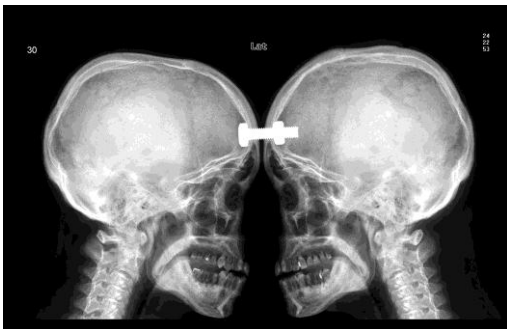
Ima milion načina
da se srce razbije
i onda sitna srča
pod tepih zaborava pomete

Ima bezbroj razloga da te
nikada ne pomenem ,
a samo tvoje ime je krivo
za ožiljke na mojim usnama

Znam i miris tvoje kose
na vjetru jenjava
sto sam dalje od tebe
a pratim ga kao pas

Evo ležim pod zvijezdama
i kao da je neko iglom
probušio crni zaslon neba
da iscrta tvoj lik koji sija

Eto, sud neba veli svoje
al jedno pitanje muči
ispod bijele zastave:
Zašto je moje srce odabrala?

OKO podne u Dalmaciji

Prozor, na prozoru kapak
na kapku oko
kroz fržavu rupu vremena
ćuri

U svoj isječak podneva
što trepti mojim korakom
niz skaline sunca
prerezane sjenom

Oko u krletci
mračne komore
camerae obscurae
kamene kuće
ne vidi gore
uz zidove kula

Vrti se
nijemi film
istih slika
podneva
ribara, težaka
što gledaju dolje
pred svoj korak

Oko na kapku
samo u trenu
ugleda nebo
u zrcalu mog
oka

ništa mi ne treba
mrvica augusta
sa mirisom mora
cirlik mladosti puste
trpkost dingača na
korijenu jezika
i prazan papir
...
krvi imam...

Hvala

Bože
Hvala ti !
Što si mi dao da uživam
u ljepoti svoje žene
u igri i kikotu svoje djece
u sutonima
i u vatrometu zvjezdanog neba
sažetim u pogledu oka!

Hvala ti sto si dao
u tijelu mome da uživam.
Koracima odhodanim,
vrtoglavoj dubini misli,
snovima odsanjanim

A najviše ti hvala
što si mi dopustio
da te stvorim
u molitvi
na drhtavim usnama...
Da te držim medju
sklopljenim rukama

I da te kunem
.....
što si mi dao

Znaci

Poput leptira
koji doleti na dohvat
kad mislimo da smo sami

Kao riječ
na tuđim usnama
što završi misao moju

Odras u obliku
profila voljene
kad gledam drugu

Sjena na kamenu
pored puta
kojim ne želis ići

Mrva kruha
na leđima mrava
kad rasipaš snove

Pismo prijatelja
kad nemaš vremena
ni za sebe

Zeleni raskorak na semaforu
kad sjediš u kolicima

Daleko od ičijeg pogleda
zraka sunca
kroz rupu oblaka
nad praznom pučinom

...ena

Čiji li sam ja kist
umogućen
u ovu boju muke

Čija li sam struna
sto trepti
nemirom traženja

Ko li tuče
u moju glavu
kao u dlijeto vajarsko

Čiji sam mukli slog
u stihu, pjesme
što neće biti završ...

p.s.

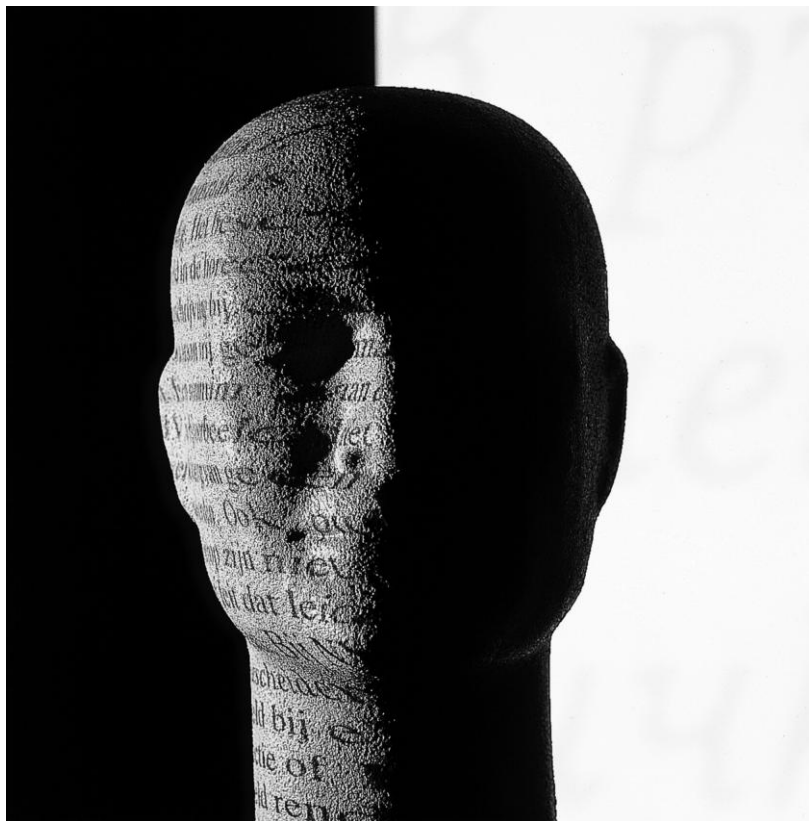
Čekam da me probude
pod sedefastim plaštom
mjesečine
sa ispruženim rukama

sva ta draga lica
koja se stišču oko mene
i smijulje

u tom snu
polupaše mi grad
promijeniše kontinent
lik u ogledalu

u snu i knjigu napisah
sa tajnim kodom
kog ću prepoznati

kad me probude
nakon ovog
hodanja
u snu

Pogovor

Ovo dopunjeno digitalno izdanje sadrži naknadno dodane 2 priče a to su “Sjenke trešanja” i “Super Čovik” te jednu ispuštenu pjesmu “p.s.” iz istog opusa.

O Autoru

Želimir Komadina

Rođen sam Mostaru 1963 gdje sam završio Gimnaziju.

Diplomirao sam 1986 na FPN Sarajevo, na odsjeku Žurnalistike. U Sarajevu i Mostaru sam radio kao novinar u nekoliko redakcija sve do 1991. Najduže vremena u svojoj kratkoj novinarskoj karijeri proveo sam kao dopisnik Magazina Naši Dani i kao novinar na privremenom radu u redakciji mostarske Slobode. Od 1992 živim i radim u Kanadi.

Ovo je moja prva knjiga poezije & proze.

komadina@gmail.com